

STOP NÁSILIU V PROGRAMOCH TV!

KOL.: Stop násiliu v programoch TV! Zborník. Prix Danube '97. Bratislava, Slovenská televízia 1997. 109 s.

Súčastou XVI. ročníka Medzinárodného festivalu televíznych programov pre deti a mládež *Prix Danube* bol aj odborný seminár, ktorý sa stretol s nebyvalým záujmom laickej i odbornej verejnosti. Pod názvom *Stop násiliu v programoch televízie* sa konal v Bratislave 24. septembra 1997. Účastníci seminára ocenili organizátorov podujatia, ktorí pripravili zborník o problematike zobrazovania násilia v televíznych programoch pre deti a mládež. Ako sa ukázalo v priebehu odborného seminára, k problému násilia majú čo povedať ľudia rôznych profesií – učitelia, vychovávatelia, psychológovia, sociológovia, dramaturgovia, režiséri, spisovatelia, ale aj rodičia či samotné deti a mládež. Rozsah seminára neumožnil, aby všetci mohli vysloviť to, čo považujú za potrebné, a preto sa dá očakávať druhý diel zborníka. Považujeme to za pozitívny signál: o čo viac ľudí bude ochotných povedať svoj názor na problematiku násilia na obrazovke, o to vzrastie možnosť dosiahnuť v tomto smere aspoň vo verejnoprávnej televízii pozitívny posun.

Zborník v náklade 700 kusov vydala Slovenská televízia, zostavila ho **Jana Mjartanová**, ilustroval **Svetozár Mydlo**. Obsahuje spolu s úvodným slovom **Ludovíta Štefka**, šéfredaktora Hlavnej redakcie programov pre deti a mládež STV, tridsať príspevkov. Práve on vyzýva na zastavenie honby na diváka, odsudzuje štvanicu za čo najvyššiu sledovanosť programov bez ohľadu na ich úroveň a možnosť vplyvu. Podobne pôsobia vyjadrenia **Milana Rúfusa**: „Kultúra je kultivovaním človeka. To druhé je kšeft. A čas, ktorý žijeme, je jeho časom.“ No určite to nie je dôvod na poslušné prijímanie všetkého, čo sa ponúka. V kom hľadať chybu? Spisovateľ a publicista **Rudolf Dobiáš** ju vidí predovšetkým v rodičoch, v „ich mravnej nedostatočnosti, atrofii citlivosti, v ohrozovaní detí veľkými i menšími mravnými kompromismi“, a v spoločnosti, ktorá nemá dostatočné zákonné opatrenia na ochranu detí pred programami s násilným obsahom. **Ivan Podmanický** z Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity vidí najúčinnnejšiu prevenciu voči šíreniu násilia v spoločnosti či v médiách v jedincovi, ktorý bude schopný odmietnuť prijať a stotožniť sa s negatívnymi javmi. Môže to však urobiť len človek vnútorne slobodný a zodpovedný. A základy budúcej mravne zrelej osobnosti sa kladú v procese výchovy v rodine i škole.

Z pohľadu dramaturgickej Hlavnej redakcie pre deti a mládež STV sa nad problémom násilia za-

mýšľa **Katarína Minichová**. Zdôrazňuje potrebu jasného odlíšenia dobra a zla v príbehu. V opačnom prípade dochádza k ich zlievaniu a dominantou príbehu sa stáva akcia, ktorá lineárne narastá v sérii akčných scén, kde sa stráca odpoveď na otázku v mene „čoho“ a „koho“ sa tak deje.

Na problém nezúčastneného detského diváka, ktorý neustálym vnímaním splošenej skutočnosti sa stáva neschopným vnímať bolesť ako skutočný, alarmujúci fakt, upozorňuje spisovateľ, publicista **Daniel Pastirčák**. Bez mobilizácie súcitu z utrpenia iných sa z diváka postupne stáva emocionálny mrzák. Tento názor podporila aj psychologička **Mária Brožíková** konštatovaním: „Dieťa, u ktorého sa nerozvinie sféra emocionality, nebude nikdy konať prosociálne, altruisticky.“ Upozornila aj na magickú silu vzorov z médií pre deti v období dospievania, v čase hľadania vlastnej identity. A to je dôvod zamýšľať sa nad otázkou, aké vzory ponúka deťom a mládeži mediálny program. Pracovníci Nápravno-výchovného ústavu pre mladistvých v Martine **Jaroslava Bullová** a **Ján Debrecení** podobne vyčítajú televízii presadzovanie vzorov v podobe pseudohrdinov akčných filmov plných násilia a brutality. U mladistvých, ktorí sa dostanú na scestie, sa výrazne prejavuje rozkolísanosť ich hodnôt, ktorá vyplýva z obrovského rozporu medzi skutočnosťou a atraktívnymi snami na základe reklám a zahraničných filmov. Tam, kde výchova v rodine a škole pokrívava, resp. je nedostatočná, a ani inštitúcie nie sú schopné podchytiť mladého človeka, preberá ich úlohu televízia. Tá má potom rozhodujúci vplyv na formovanie ich psychiky, prejavuje sa v nereálnych túžbach, želaniach, ktoré sa dajú splniť len protispoločenskou činnosťou. Prepojenosť jedinca na televíziu zdôraznil aj **Albín Škoviera** z Diagnostického centra v Bratislave. Nebezpečenstvo vidí v situáciách, v ktorých televízia plní funkciu spoločníka, pričom napojenosť mladého človeka na televíziu sa prejavuje v rovnici: Ja rozumiem televízii – televízia rozumie mne, zobrazuje správanie, ktoré môžem napodobniť.

V zborníku sa nehovorí len o zjavných formách násilia, ako ich poznáme z trilerov či akčných filmov, ale aj o tzv. skrytom násilí. **Nina Hermannová** má na mysli tie programy, ktoré opakovane riešia pseudoproblémy, oslavujúce konzumný spôsob života, a hodnoty, ktoré ho sprevádzajú. Televízia sa tak nepreviňuje na mladých divákov len tým, že ich mátie, ale ovplyvňuje aj ich reálny život, ná-zory, postoje a ich konanie.

Dorota Kopasová na základe dlhoročných skúseností s detskou klientelou sa nedomnieva, že deti

by vôbec nemali vidieť násilie v televíznych programoch, pretože aj v každodennom živote je ho dostatok. Problém je v tom, že s deťmi sa o programoch nikto nerozpráva. Namiesto direktívneho prikazovania, čo sa im má páčiť a čo nie, by tu bol na mieste dialóg ako forma umožňujúca nielen poznať hodnotový svet detí, ale ho aj usmerniť. Názory Slovenskej rady rodičovských združení, ktorá zastupuje 1 800 členských rodičovských organizácií a asi 400 000 rodičov, prezentovala **Cecília Danišová**. Aj ich znepokojuje rast kriminality a prejavy násilia a agresivity v správaní detí. Okrem vlastnej zodpovednosti vidia nedostatočný záujem štátnych orgánov riešiť problém násilia v masmédiách.

Učiteľka základnej školy z Bratislavy **Mária Čaputová** vidí problém aj v tom, že nespravodlivosť, násilie, podvod a chýtráctvo v mnohých programoch víťazí a je zobrazované so sympatiou. Nevýhnutnosť výberu programov a bezpodmienečnú komunikáciu s deťmi o sledovanom zdôraznili **manželovia Papágyovci**, vychovávatelia v súčasnosti desať detí vo veku od 2 do 18 rokov.

O neuspokojujúcom stave v mediálnej kultúre sa hovorilo už v roku 1994 v Košiciach na seminári *Agresivita, násilie a strach v audiovizuálnych médiách*. V zborníku o tomto podujatí informuje **Jana Mjartanová**. Na ňu nadväzuje **Ján Dačok** z Teologického inštitútu sv. Alojza Spoločnosti Ježišovej na Slovensku Aloisianum uvedením zámerov piateho ročníka medzinárodného sympózia *Nová evanjelizácia* (1996), ktorý bol venovaný masmédiám. Zdôrazňuje najmä etický rozmer tvorby pre deti a mládež, morálnu zodpovednosť nielen tvorcov, ale aj zodpovedných pracovníkov médií.

Ernest Páleník, dlhoročný pracovník Slovenskej televízie, sa obracia na televíznych manažérov a tvorcov relácií pre deti s konkrétnymi návrhmi, ku ktorým patria: lepšia adresnosť relácií, rozvíjanie fantázie a tvorivosti detí, prinášanie pozitívnych vzorov na komunikáciu a koexistenciu. Odporúča tvorcom, aby nezobrazovali násilie ako prostriedok, ktorý na riešenie konfliktov používajú dobrí aj zlí protagonisti, ako každodenný nástroj správania, ako nástroj, pomocou ktorého možno dosahovať legitímne ciele, ako sú blahobyť, moc, prestíž...

O legislatívnych krokoch na ochranu detí a mládeže pred násilím v médiách informuje **Nataša Slavíková** z Rady SR pre rozhlasové a televízne vysielanie. Za zmienku stoja najmä zverejnené Zásady, napomáhajúce pri úvahách o zaraďovaní materiálov zobrazujúcich násilie v televíznom vysielaní, ktoré rada schválila v apríli 1997, ale i prehľad zákonov regulujúcich možnosť zaradenia, ako aj šírenia programov, ktoré by mohli ohroziť psychický a morálny vývin detí a mládeže. Širšie sa tejto téme venuje **Ivan Králik**, pracovník výskumu v STV. Zaujíma najmä charakteristika najnovšieho vývoja v USA v súvis-

losti s ochranou detí a mládeže pred nežiaducimi účinkami televízneho vysielania, ktorý by sme mohli označiť ako etapu názornej signalizácie miery nevhodnosti programov pre tú-ktorú vekovú skupinu. Vývoj v USA porovnáva s európskymi iniciatívami, napr. vo Veľkej Británii, Francúzsku a Nemecku.

Viacero príspevkov je doplnených o konkrétne výsledky výskumov. Medzi ne patrí výskum uvádzaný **Evou Jaššovou**, vedeckou pracovníčkou Ministerstva obrany SR, zameraný na masmediálny vplyv na rast agresivity. Výsledky z našej populácie sú blízke názorom americkej verejnosti, najmä v konštatovaní zmien správania detí, ktoré videli násilie v televízii, ako aj v požadovaní prísnejších pravidiel pre hlavné večerné programy. Autorka sa podieľala na príprave Ideového námetu návrhu zákona masmediálnej politiky v oblasti prevencie sociálno-patologických javov detí a mládeže, ktorý by sa mal po pripomienkovom konaní stať základom zákona. Návrh zákona sa vyjadruje k charakteristike agresívnych a brutálnych námetov, k námetom s drogami, pornografickým námetom, ale aj k jazykovej stránke komunikátov.

L. Rowell Huesmann, profesor Michiganskej univerzity, na konkrétnych číslach dokumentuje prepojenosť násilia na obrazovkách s násilím v reálnom živote. Opiera sa o základnú premisu získanú na základe mnohých výskumov, a tou je spoločný názor, že násilie v médiách učí deti správať sa násilnejšie, a teda mediálne násilie prispelo k celkovému rastu násilia v spoločnosti. Východisk pre nápravu je viac – výchova v rodine, dôkladnejšia kontrola štátu, širšie uplatnenie elektronických čipov blokujúcich určitý program v určitú hodinu, vo výchove detí odolných voči nástrahám médií a pod.

Zborník ešte obsahuje ďalšie príspevky, spomeňme aspoň pohľad študentov žurnalistiky na problém násilia v televízii, hovoriaceho nielen o fiktívnom násilí, ale aj o negatívnych účinkoch príliš naturalistického zobrazovania násilia v spravodajských reláciách. Zamýšľajú sa nad formou, ako reflektovať svet, ako aj vzormi, ktoré médiá ponúkajú. Sympatické je, že dvadsaťroční mladí ľudia sú ochotní rozmyšľať o ďalšej, mladšej generácii, o pôsobení rôznych mediálnych obsahov pri formovaní ich osobnosti.

Čo dodať na záver? Zborník mapuje šírku problematiky, každý autor sa jej venuje zo svojho pohľadu, hľadajú sa rôzne východiská riešenia neutešeného stavu pôsobenia násilných obsahov na správanie detí a mládeže, obviňujú sa raz médiá, nedostatočná legislatíva, inokedy rodičia či spôsob výchovy v školách. Nenájde sa jedno riešenie, ale dôležité je, že sa aj na Slovensku o tejto problematike hovorí, a hovorí nahlas.

Doc. PhDr. Elena Hradiská, CSc.

ZO ZAHRANIČIA

ZO ZAHRANIČNEJ TLAČE

IPI REPORT

Ročník 1996 – Vyberáme

Jedným zo zahraničných periodík, ktoré sa nachádzajú vo fonde Odboru novinovedných informácií a dokumentácie NCMK, je periodikum *IPI Report*, ktorý vydáva Medzinárodný inštitút pre tlač. Vychádza 4-krát ročne s dvoma špeciálnymi prílohami: *Prehľad slobody tlače vo svete* a *IPI Congres report*. Prináša množstvo zaujímavých informácií zo sveta médií nielen v európskych krajinách.

IPI – Medzinárodný inštitút pre tlač, ktorého súčasným riaditeľom je Johann Fritz, sa sformoval v roku 1950 na pomoc redaktorom a mediálnym orgánom. Avšak roky činnosti ukázali, že počiatočná filozofia nebola naplnená. Preto na 46. zhromaždení IPI v roku 1996 v španielskej Granade výbor navrhol prehodnotiť členské smernice a zhromaždenie súhlasilo s tým, aby zahraniční novinári, korešpondenti, predstavitelia výborov novín a časopisov, rozhlasových staníc a spravodajských agentúr, ako aj šéfredaktori sa stali členmi IPI, keďže ich profesionálna úroveň môže byť len na prospech činnosti IPI. Táto nová členská kategória dostala pracovný názov IPI Leading Journalists Group a úspešní uchádzači platia členský príspevok vo výške 25 % z plného členského príspevku. Majú všetky výhody členov, ale nemajú hlasovacie právo. Vďaka tejto možnosti sú členmi IPI predstavitelia viac ako 100 krajín. Tento nárast sa odrážal aj pri zakladaní Fondu pre slobodu tlače v Kapskom meste a v spolupráci s mnohými svetovými nadáciami a združeniami.

Zaujímavé sú aj informácie o Freedom Fóre, ktoré je nestrannou medzinárodnou nadáciou zameranou na slobodu tlače, slobodu prejavu a slobodu ducha všetkých ľudí. Nadácia podporuje svoje priority prostredníctvom programov, ktorých súčasťou sú i konferencie, vzdelávacie aktivity, vydávanie, vysielanie, on-line služby, kontrakty, štipendiá, doplnkové vzdelávanie a výskum. V súčasnosti má 6 centier v USA, Honkongu, Londýne a Buenos Aires, ktoré novinárom umožňujú vzdelávacie aktivity, vyzývajú vedúcich predstaviteľov médií na diskusiu a nestranné publikovanie, monitorujú mediálne aktivity v danom regióne a predstavujú knižnice pre novinárov a študentov žurnalistiky.

Zaujímavý je i príspevok Gabriela Gárcia Márqueza, ktorý tvrdí, že nešťastím škôl pre novi-

nárov je to, že samotní novinári sa síce naučia veľa užitočných vecí pre profesiu, ale veľmi málo vecí o profesii samotnej. Hovorí, že akákoľvek forma školy by mala stáť na troch základných pilieroch. Prioritou by mal byť talent, investigatívnosť a etika, ktorá by mala byť samozrejmosťou súčasťou každej profesie. Z vlastnej skúsenosti volá po type učenia formou praktických seminárov v malých skupinách, vzdelávaní napr. i počas kávových prestávok. Na základe tohto podnetu skupina nezávislých novinárov v Latinskej Amerike urobila niekoľko experimentálnych seminárov pod záštitou Nadácie pre nových latinskoamerických novinárov. Títo mladí novinári pracujú v malých skupinách pod vedením skúseného novinára. Jedinou podmienkou je, že študenti musia mať do 30 rokov. V súčasnosti sa počíta s cyklom 27 seminárov v priebehu 18 mesiacov, na ktorých sa zúčastní asi 320 mladých novinárov z 11 krajín a bude ich viesť 10 skúsených novinárov.

V drobníčkach sa zoznámime napr. aj so Satriom Arismunandarom, generálnym tajomníkom Aliancie nezávislých novinárov z Indonézie, ktorý prijal ocenenie IPI 1997 – Nezávislý priekopník médií. Toto ocenenie, ktoré mu udelili v Granade, hodnotí jeho prácu za slobodu tlače v Indonézii.

V nemeckom Düsseldorfe pôsobí Európsky inštitút pre médiá (EIM), ktorý bol vytvorený aj preto, aby sa mohol vyjadrovať k rastúcej nezávislosti krajín v určitej oblasti strednej a východnej Európy. Hlavné smery jeho činnosti sú zamerané na dokumentačnú a porovnávaciu analýzu vývoja v európskych médiách.

Jedným z pilierov činnosti je knižnično-dokumentačno-štatistické centrum EIM, ktoré zbiera a spracúva informačný a zdrojový materiál týkajúci sa všetkých aspektov mediálneho vývoja v Európe, tzn. tlače, filmu, rozhlasu, televízie, ako i technologického vývoja v mediálnej oblasti vrátane štatistiky. Táto zbierka sa orientuje hlavne na európske krajiny. Vo fonde má okolo 5 000 mediálnych kníh, 210 medzinárodných mediálnych časopisov, zbierku sivej literatúry, v ktorej sú dokumenty Európskej únie, Rady Európy a vedeckovýskumné správy. Vo vlastnej edícii *EIM Publications* zverejňuje výsledky svojich hlavných výskumných projektov a štvrťročne vydáva *The Bulletin EIM*.

V elektronickej databáze zhromažďuje a poskytuje informácie z týchto oblastí: *Reklama, Žurnalistika, Mediálna koncentrácia, Mediálne poradné orgány, Mediálna politika, Mediálny výskum, Teoretické metódy, Mediálna štatistika, Multimédiá a Telekomunikácie*.

Ďalej tu môžete nájsť materiály z oblasti európskej legislatívy a politiky, marketingu, nových technológií a normalizácie. Databáza štatistických údajov o mediálnom vývoji v krajinách strednej a východnej Európy sa buduje od roku 1985, od roku 1993 sa nadviazala spolupráca s Európskym audiovizuálnym observatóriom a k dispozícii sú údaje o demografickej a ekonomickej úrovni štátov, vybavenosti domácností a údaje o káblovej a satelitnej televízii, filme, videu, nových médiách, televízii, reklame a sponzorstve.

Skratka ASCOR je Amsterdamská škola komunikačného výskumu, ktorá začala svoju činnosť v je-

seni 1997. Škola funguje v rámci Fakulty politických, sociálnych a kultúrnych vied Amsterdamskej univerzity. Na čele je 5-členný výbor menovaný fakultou a každoročne prehodnocuje svoj výskumný a PhD program. Členov medzinárodného poradného výboru IAB vyberajú z akademikov, vládnych a nevládnych organizácií a medzinárodných obchodných spolkov. Vo svojom výskumnom pláne sa orientujú na komunikáciu, politiku a voľby, publikum, kampane a opatrenia, otvorenosť a informovanosť organizácií, médií, občanov a verejný prístup či komunikačnú politiku.

Táto škola – jediná svojho druhu v Európe – umožňuje vzdelávanie študentom a intelektuálom z celého sveta a má prepojenie na IAMCR (Medzinárodnú asociáciu pre komunikačný výskum) a Medzinárodnú školu politickej psychológie.

PhDr. Denisa Vlková

VMU – ŽURNALISTIKA

Ročník 1996

V čísle 1 E. P. Prochorov v článku *Žurnalistika a problémy masovoinformačnej bezpečnosti* (s. 3) nastoľuje problém existencie bezpečnosti (ako takej v jednotlivých sférach života) a premieta ho do oblasti prostriedkov masovej komunikácie. Autor sa snaží nájsť odpoveď na množstvo otázok, ktoré sa vynárajú v teoretickej i praktickej rovine, z pohľadu celkových i čiastkových problémov týkajúcich sa masovoinformačnej bezpečnosti. Celá obsiahla téma je rozdelená do dvoch častí. Pokračovanie a zároveň jej ukončenie je uverejnené v čísle 2/96 (s. 3).

Každý ročník VMU – Žurnalistika prináša zaujímavé články o prostriedkoch masovej informácie krajín Západu. V 1. čísle autorka L. F. A. N. S. O. n. uvádza zaujímavé štatistické údaje o jednej z dvoch čínskych tlačových agentúr – Sinchua, založenej v roku 1931 (s. 56). Druhou je národná agentúra Čínske správy.

V tej istej rubrike sa A. V. R. a. s. k. i. n. venuje problematike ovplyvňovania verejnej mienky médiami na príklade prezidentských volieb v Južnej Afrike v roku 1994, ktoré sprostredkúvala americká televízna spoločnosť ABC s výstižným podtitulom *Pseudopodujatie ako pokus o riešenie spoločenského konfliktu* (s. 51).

V čísle 2 E. L. Vartanovová sa v článku *Pred východom na nové informačné magistrály* (s. 27) zaoberá intenzívnym rozvojom audiovizuálneho a telekomunikačného sektora, ako aj postup-

nou transformáciou systému masovej komunikácie od presne oddelených jednotlivých druhov (tlač, televízia, rozhlas) k systému navzájom prepojených a vzájomne sa ovplyvňujúcich druhov. Tu má autorka na mysli vstup počítačovej techniky a nových technológií do komunikačného systému, ale ešte nepoužíva termín multimédiá. S. K. i. r. o. v. o. v. á. (s. 42) rozoberá na pozadí širokých spoločenských a politických premien stav bulharskej tlače v etape formovania nových hodnôt. Roky 1993–1994 hodnotí ako „obdobie depresie“ tak v ekonomike, ako aj vo sfére ideí. Vývoj hodnotových orientácií v medziľudských vzťahoch sa dotkol všetkých periodík – tých pre širokú verejnosť, i tých, ktoré sú určené elitným skupinám čitateľov.

Špecifiká prekladu politických eufemizmov (s. 61) rozoberá E. K. P. a. v. l. o. v. o. v. á. na materiále textov uverejňovaných v *The Washington Post*, venovaných škandálom Watergate a Irangate, pričom rozlišuje niekoľko metód, ktorými sa dá pracovať pri prekladoch špeciálnych tém.

V čísle 3 je prvým článkom štúdia kolektívu pod vedením L. L. R. e. s. ň. a. n. s. k. e. j. *Perspektívy rozvoja regionálnej tlače* (s. 3). Výskum bol uskutočnený v Moskovskom, Leningradskom, Sverdlovskom, Tomskom, Voronežskom, Rostovskom regióne a v Tatarskej republike. Väčšina odborníkov sa nazdáva, že došlo k vážnym zmenám v regionálnej tlači. Sú však aj takí, ktorí toto tvrdenie

odmietajú. Všetci sa ale zhodujú na nasledujúcich zmenách (aj keď nestoja v hierarchii na prvých miestach): – nárast počtu titulov a niekoľkonásobný nárast jednotlivých typov periodík, – zvýšená orientácia na čitateľa, – výrazný nárast možnosti voľby, ktorú má čitateľ, – formovanie sa trhových vzťahov vo sfére prostriedkov masovej informácie, – sloboda a nezávislosť žurnalistov.

Štúdia sa venuje aj podmienkam a perspektívam rozvoja miestnej tlače.

Dielo a jazykovú stránku literárneho diela rozoberá I. V. B i r i u k o v o v á v stati *Publicistika Jevgenija Zamiatina: obsahové zvláštnosti a štylistická svojráznosť* (s. 17).

V rubrike *Reklamná komunikácia* sa A. V. L i t v i n o v o v á zaoberá témou *Od názvu k sloganu*. (Evolúcia reklamných textov v Anglicku, USA a v Rusku – s. 30.)

Autorka L. M. Z e m ľ a n o v o v á píše o *Informačnom monopolizme a morfológii kultúry* (konceptia zahraničných vedcov) – (s. 36). Zmieňuje sa o stimulácii hľadania demokratických alternatív pri chápaní mnohých globálnych problémov udržania a rozvoja dedičstva svetovej kultúry v podmienkach multimediálnej etapy elektronicko-informačnej revolúcie.

Rok 1994 bol pre JAR rokom najväčších zmien v histórii spoločnosti. J. J. N e č a j e v o v á sa venuje téme prezidentských volieb v stati *PMI JAR počas volieb a po voľbách v roku 1994* (s. 45). Odmietnutie apartheidu a prechod na demokratické princípy kladne ocenili všetky médiá v JAR i na celom svete. Spoločnosť v tom čase riešila príliš mnoho problémov z minulosti, čo sa premietlo aj do masovokomunikačných prostriedkov a ich jednota sa narušila. Najväčší rozkvet zaznamenali v JAR zábavné a informačné programy USA. Domáce Tv programy tvoria v skladbe len asi 1 %. Autorka hovorí o amerikanizácii televízie.

Témou prezidentských volieb a všetkým, čo s tým súvisí, a teda aj rolou masovokomunikačných prostriedkov tentoraz vo Francúzsku, sa zaoberá A. S. M i r o n o v v článku *Vytvorenie politického imidžu kandidáta ako hlavný prostriedok interpretácie v predvolebnej kampani*. (*Prezidentský maratón v roku 1995 vo Francúzsku na stránkach parížskych novín Figaro* – s. 52.)

Rozbor hlavných denníkov v Bulharsku je témou S. C a n k o v o v e j. Vychádza z výskumu bulharskej Gallup international. Výsledky analýzy ukazujú, že dva hlavné denníky *Duma* a *Demokracia* by mali intenzívne pracovať na svojich koncepciách, aby nestratili čitateľskú základňu. Noviny *Kontinent* majú tiež neľahkú pozíciu udržať sa ako kvalitné noviny, nezávislé od nákladu a množstva inzercie. Ostatné denníky *24-hodin*,

Štandard a *Práca* smelo vstúpili do konkurenčného boja. Prvé dva využili hlad čitateľov po informáciách a predstavujú nový štýl bulharskej žurnalistiky. *Práca*, ktorá mala tradíciu, autoritu a popularitu, ráznym kvalitatívnym krokom vpred dokázala, že aj staré tituly môžu nadobudnúť novú formu a začať žiť po novom.

V čísle 4 sa J. V. T r o š k i n venuje slobode slova a tlače, ktoré patria k najdôležitejším politickým slobodám (s. 3). Autor sleduje ich uplatňovanie a právo občana na informácie.

V rubrike *Reklamná komunikácia* I. A. K r a s a v č e n k o píše o výskume reklamy v televízii, ktorý uskutočnila skupina výskumníkov na fakulte žurnalistiky MGU v priebehu jedného mesiaca v roku 1992. Analýza sa týka predmetu reklamného komunikátu. Reklamný trh v televízii odráža osobitosti trhových vzťahov v spoločnosti. Veľmi rýchlo sa profesionalizuje, najmä z formálnej stránky (20 % divákov uviedlo, že pozerá reklamu z estetických dôvodov).

V tomto čísle sú tri články venované problematike náboženského vysielania. *Kresťanské programy v národnom rozhlasovom vysielaní (pokús o klasifikáciu)* sú témou, ktorej sa venuje M. M. L u k i n o v o v á (s. 19). Stanice Rádio 1 (Ostankino), Rádio Rusko, Maják, Mladost a Orfeus vysielajú prakticky na území celej Ruskej federácie, čo predstavuje desiatky miliónov poslucháčov. Táto základňa má polyetnický a multireligiózny charakter, čo je istou komplikáciou pri realizácii úloh a cieľov kresťanských prostriedkov masovej komunikácie.

L. L. R e s ň a n s k a j a v článku *Kompetentný názor: Experti o stave a rozvoji náboženského rozhlasového vysielania v Rusku (výsledky výskumu)* – s. 31) analyzuje výsledky dvojstupňového výskumu, a to: – osobitosti formovania systému kresťanského rozhlasu na kanáloch s celoštátnym pôsobením, – faktory určujúce kvalitatívnu úroveň programov kresťanských vysielaní, – charakter novej perspektívy rozvoja.

Niektoré výsledky a odporúčania, ktoré vyplývajú z výskumu: – nezabúdať na mládež, – vysvetľovať kresťanský život nielen v Rusku, ale na celom svete, – odpovedať na otázky, ktoré prináša súčasný život, – vysielanie viesť v pozitívnom a optimistickom duchu, dávať pozor na negatívny tón, – zvyšovať úroveň kompetentnosti, – zainteresovať pravoslávnych duchovných žijúcich na Západe, – relácie robiť živšie a dynamickejšie.

M. A. Š t u d i n e r sa venuje zasa jazykovej a štylistickej stránke náboženského rozhlasového vysielania (s. 37).

V rubrike *Zahraničná žurnalistika* prináša kolektív autorov rozsiahly text pod titulom *Prostriedky masovej informácie Veľkej Británie, Fran-*

cúzska, Talianska, Poľska a JAR v roku 1995 (s. 46). Materiály sú z vedeckej konferencie, ktorá sa uskutočnila na katedre zahraničnej tlače a literatúry Fakulty žurnalistiky MGU v januári 1996. Autori rozoberajú tendencie v televíznom vysielaní – prechod od signálu šíreného éterom ku káblovým rozvodom a družicovému vysielaniu. Tlač zaznamenala vo vývoji oproti posledným piatim rokom pokles – zvýšila sa cena papiera, čo malo za následok zánik niektorých titulov alebo ich predaj konkurenčným vydavateľstvám, čím sa zvýšila koncentrácia. Perspektíva, ku ktorej smeruje tlač, patrí elektronickým verziám novín.

V USA sa snažia televízne spoločnosti ovládnuť trh káblových televízií i družicového vysielania a dosiahnuť tak globálny vplyv. Témou dňa sú rôzne formy individualizovaného spôsobu získavania informácií, čo súvisí s fenoménom Internetu. Televízne vysielanie už nie je jedinou formou šírenia masovej kultúry. Na trh prichádzajú videokazety, kompaktné disky či videodisky. Digitálne vysielanie a počítačové noviny budú v 21. storočí úplnou samozrejmosťou.

Číslo 5. Problémy redakčného manažmentu sú v pozornosti S. M. G u r e v i č a (s. 3). Autor objasňuje, čo je jeho podstatou, úlohou a cieľom v práci redakcie.

I. A. B l i z n e c sa zamýšľa nad zákonmi v oblasti autorského práva (s. 11).

Rubrika *Zahraničná žurnalistika* prináša niekoľko prác, z ktorých prvá je pokračovaním publikovania materiálov zo spomínanej vedeckej konferencie z januára 1996. Má spoločný názov *Prostriedky masovej informácie USA, SRN, Francúzska, Španielska, Severských štátov Európy v roku 1995* (s. 20). Príspevok G. A. G o l o v a - n o v o v e j o tlači v USA konštatuje, že hlavným javom v roku 1995 bolo zlučovanie a pohlcovanie titulov a vydavateľských domov najdravšími spoločnosťami v dôsledku ekonomických problémov, ktoré postihli trh periodík aj v celej západnej Európe.

Masovokomunikačným prostriedkom v Nemecku sa venuje G. F. V o r o n e n k o v o v á (s. 30). Hlavnou témou počas celého roka bolo piate výročie zjednotenia Nemecka, jeho bilancovanie, výhry i prehry.

N. A. S a m a r i n o v o v á rozoberá problém *Francúzska televízia a rozhlas* (s. 42). V tomto roku boli pre masmédiá hlavnou udalosťou voľby prezidenta republiky. V oblasti digitálneho televízneho vysielania stanica Kanál Plus podpísala dohodu s ďalšími štyrmi európskymi spoločnosťami o rozmiestnení svojich kanálov na družici Astra. Koncom roka 1996 má Kanál Plus v úmysle ponúknuť vo Francúzsku okolo 40 rôznych digitálnych programov. Snaha francúzskej vlády vytvo-

riť balík digitálnych francúzskych kanálov na sputniku EUTELSAT bol zverený štátnemu kultúrnemu kanálu ARTE. Tieto programy budú určené nielen frankofónnej zóne, ale celej Európe a Blízkemu východu.

Masovokomunikačným prostriedkom v Španielsku sa venuje G. N. P a š k o v (s. 49). Konštatuje, že celkovo sa prostriedky masovej komunikácie nerozvíjajú tak rýchlo ako v iných štátoch západnej Európy, ale základy sú už položené. V tlači sa negatívne odrazilo už spomenuté zvýšenie cien papiera (v celej Európe i v USA). Médiá sa koncentrujú v rukách troch multimediálnych koncernov. Pre rozhlas, ktorý je podľa výskumov najobľúbenejším médiom, bol tento rok jubilejným. Štátny rozhlas oslávil 70. výročie a jeho 2. program, venovaný len klasickej hudbe, 30 rokov svojej existencie. Čo sa týka televízneho vysielania, treba konštatovať, že prechod od masového televízneho vysielania k individualizovanému je zatiaľ len v začiatku.

O úlohe masmédií pri rozvíjaní ľudskej dôstojnosti a s tým spojených morálnych a kultúrnych hodnôt píše L. M. Z e m l a n o v o v á (s. 63). Interpretuje ju na rozbere textov *Media Development*.

Proces tvorby a problém vzniku právnych noriem na fungovanie tlače, rozhlasu a televízie v Azerbajdžane opisuje I. G. G u r b a n o v (s. 75).

V **čísle 6** tohto ročníka sú uvedené dve štúdie. L. A. K o c h a n o v o v á (s. 3) sa venuje téme ochrany prírody, ekologickému manažmentu a úlohe masovokomunikačných prostriedkov pri sústavnom pôsobení na verejnosť, aby si ľudstvo organizovalo život so zreteľom na ekologické požiadavky našej planéty a nepripravovalo sa o možnosť existencie na Zemi.

Umením umeleckého prekladu a jeho zákonitostami, pochopením jazykového štýlu diela, správnosťou voľby a adekvátnosťou zvoleného slova sa zaoberá L. I. R a c h o n o v o v á (s. 18).

Celkovo sa dá o masmédiách severských štátov povedať, že si už roky udržiavajú svoje národné špecifiká a regionálnu jednotu, tvrdí vo svojej práci E. L. V a r t a n o v o v á (s. 44). Na druhej strane možno práve pozornosť venovaná prostriedkom masovej informácie im pomáha veľmi rýchlo a efektívne sa rozvíjať. V súčasnosti je to napríklad zavádzanie digitálneho systému, v ktorom nezaostávajú za svetovým priemerom. Charakteristické pre tlač je stabilné postavenie denníkov na trhu, vysoká konkurencieschopnosť vysielajúcich televíznych spoločností a rôznorodosť komerčných televíznych kanálov.

Dvojica autoriek L. L. K a i d l o v á (USA) a C. H o l t z o v á – B a c h a o v á (SRN) sa

venujú v svojom článku politickej reklame, čiže reklame politických strán vo voľbách. Porovnávajú masovokomunikačné prostriedky a charakteris-

tiky jednotlivých politických systémov v krajinách západnej Európy a USA (s. 59).

PaedDr. Lívia Petránka

JOURNALISM AND MASS COMMUNICATION QUARTERLY

Ročník 1996

Časopis *Journalism and Mass Communication Quarterly* vydáva štyrikrát do roka Asociácia pre výchovu v žurnalistike a masových komunikáciách pri univerzite v Južnej Karolíne, USA.

Číslo 1 je venované správaniu médií, menovite prieskumu jeho verejných aspektov.

V článku *Pozoruhodnosť a primeranosť etiky: Keď novinári konajú a nemyslia na seba* (s. 17). H. A. White skúma dve cesty etického rozhodovania. Prvá cesta, akceptovanie internalizovanej etickej orientácie, sa ukázala ako veľmi pozoruhodná pri riešení etických dilem, ktorá môže viesť k jednotným etickým rozhodnutiam v rôznych situáciách. Druhá cesta, pridŕžovanie sa etických príručiek, sa ukázala ako menej pozoruhodná pri prijímaní etických rozhodnutí.

V článku *Analýza obsahu troch masovokomunikačných výskumných tradícií: Sociálna veda, interpretujúce štúdie a kritické analýzy* (s. 114) autori E. J. Fink a W. Gantz posudzujú rozsah prispôbenia sa výskumníka predpokladom spojeným so sociálnovedeckými, interpretačnými a kritickými tradíciami výskumu. Každú tradíciu vo výskume charakterizovalo 10 premenných: ontológia, epistemológia, povaha výskumnej otázky, teória, hypotézy, vzorkovanie, zber údajov, overovanie, analýza údajov a zovšeobecnenie. Analýza 245 novinových článkov ukázala, že výskumníci sa vo vysokej miere prispôbujú očakávaniam spojeným s ontológiou, epistemológiou, zbieraním a analýzou údajov, ale už menej s ďalšími premenlivými veličinami.

Článok J. Hennigha *Profesionálny a etický status austrálskych novinárov* (s. 206) je prvou komplexnou národnou štúdiou o austrálskych novinároch. Štúdia vychádza z prieskumu názoru 1 068 novinárskych pracovníkov zo všetkých prúdov informačných médií. Konštatuje, že austrálski novinári sa podobajú svojim americkým kolegom obdobného veku, pohlavia a sociálno-ekonomického pozadia, ale majú nižšie spoločenské vzdelanie. Podobne ako americkí aj austrálski novinári majú rôznorodé profesionálne a etické hodnoty a angažujú sa pre investigatívne a popularizujúce úlohy médií.

Z knižných noviniek v čísle 1:

– Leo Bogart: *Komerčná kultúra: Mediálny systém a verejný záujem*. New York: Oxford University Press 1995. 384 s.

– Steven G. Jones: *Kybernetická spoločnosť: Počítačovo medializované komunikácie a spoločens-*

stvo. Vyd. Thousand Oaks, CA: Sage 1995. 231 s.

– James Lull: *Médiá, komunikácie, kultúra*. Globálne priblíženie. NY, NY: Columbia University Press 1995. 207 s.

V čísle 2 v časti *Noviny a výskum* sa vo viacerých príspevkoch zdôrazňujú poznatky o bežnom postavení novinového priemyslu. Uvádzané štúdie sa týkajú rôznych faktorov, ako sú neistota prostredia a verejné vlastníctvo a ich vzťah k obsahu, kvalite a marketingovým stratégiám. Mnohí výskumníci obhajujú názor, že osobná skúsenosť pri určitých spoločenských udalostiach zoslabuje využívanie masmédií. Článok D. P. Demers a: *Zvyšuje alebo znižuje osobná skúsenosť v spoločnosti čítanosť novín* (s. 304) spochybňuje túto predstavu. Načrtáva model upevňovania spoločnosti a vyslovuje hypotézu, že osobná skúsenosť zvyčajne zvyšuje čítanosť novín. Ako dôvod uvádza, že táto skúsenosť je málokedy identická alebo funkčne zhodná s obsahom správ, obzvlášť v pluralitných systémoch, pretože sociálne väzby a osobná skúsenosť často podnecujú potrebu dodatočných informácií. Fakty podporujú kľúčovú hypotézu, keď ide o čítanie miestnych týždenníkov alebo študentských novín, ale nie pre ústredné noviny.

M. N. Matthewsová v príspevku *Ako ovplyvňuje verejné vlastníctvo autonómiu vydavateľov* (s. 342) konštatuje, že vydavatia zamestnaní v súkromných novinách majú väčšiu autonómiu ako vydavatia zamestnaní v štátnych novinách, obzvlášť v záležitostiach vzťahujúcich sa na nábor pracovníkov a na väčšie zmeny obsahu. Vydavatia novín vo verejnom vlastníctve udávajú, že ich organizácie kladú väčší dôraz na vytváranie príjmov ako vydavatia súkromných novín.

V roku 1993 bolo 423 novinárov zainteresovaných vo dvoch súťažiacich mestách, vydávajúcich 1 denník. Novinárov požiadali o vyjadrenie, ako taká-

to súťaž ovplyvňuje obsah denníkov. Tomuto rozboru sa venuje článok D. C. C o u l s o n a a S. L a c y h o *Predstavy novinárov o tom, ako ovplyvňuje súťaženie novinových a rozhlasových správ obsah novin* (s. 354). Podľa názoru väčšiny novinárov súťažiaci denníky poskytujú miestne správy vyššej kvality, väčšiu rozmanitosť informácií a vydavateľských názorov ako nesúťažiaci denníky. Väčšina sa vyjadrila v tom zmysle, že denníky v súťaži sú menej náchylné na sebauspokojovanie, ale sa väčšmi usilujú o senzačnosť informácií. V tom istom prehľade tretina z 1 667 novinárov v mestách s jedným denníkom je toho názoru, že rozhlasové správy v porovnaní s denníkmi ponúkajú prijateľnú alternatívu miestneho spravodajstva.

Knižné publikácie v čísle 2:

– Arthur A. Charity: *Tvorba verejnoprávnej žurnalistiky*. NY B Londýn, The Guilford Press 1995. 1 186 s.

– Seymour Martin Lipset: *Encyklopédia demokracie*. Štyri diely, vyd. Washington, DC: Congressional Quarterly, Inc., 1995. 1 950 s.

Číslo 3 je venované otázkam mediálneho priestoru. Články sú zamerané na pracovné problémy, analyzujú profesionálne úlohy presahujúce medzinárodné hranice, uvádzajú pohľady na meniace sa mediálne prostredie a snažia sa pochopiť, čomu sa podobá prostredie redakcie správ pre novinárky.

Rozhlasové a televízne stanice jednotne ponúkajú za vstupné informácie nižšie mzdy ako denníky a reklamné agentúry. V článku *Ponuka a dopyt na žurnalistickú prácu: Je prebytok na trhu vysvetlením pre nízke mzdy?* autori L. B. B e c k e r, V. A. S t o n e a J. D. G r a f poukazujú na prebytok práce v rozhlasovom a televíznom spravodajstve a v denníkoch. Tento prebytok slúži pravdepodobne na všeobecné udržiavanie nízkych miezd a na vysvetlenie nižších platov v televíznom spravodajstve v porovnaní s denníkmi. Televízia eviduje viac ľudí hľadajúcich prácu na vstupnej úrovni, ako je k dispozícii voľných miest.

V článku *Profesionálne úlohy ruských a amerických novinárov: porovnávacia štúdia* (s. 534) autori W. W u, D. W e a v e r a O. V. J o h n s o n porovnávajú názory ruských a amerických novinárov týkajúce sa dôležitosti rôznych profesionálnych úloh. Článok identifikuje tiež prognostikov troch kľúčových novinárskych úloh: včasného šírenia a tlmočenia informácií, ako aj komentárov k nim. Porovnáva prognostické výpovede v uvedených krajinách. Výsledky sú založené na interview s 1 156 americkými novinármi v lete 1992 a s 1 000 ruskými novinármi na jeseň 1992. Tieto interview naznačujú, že mnohé názory amerických a ruských novinárov sú podobné, ale vyskytujú sa medzi nimi aj pozoruhodné rozdiely.

V článku *Obecenstvo masmédií v premenlivom mediálnom prostredí* (s. 549) autori G. H.

S t e m p e l a T. H a r g r o v e podľa rozboru odpovedí 1 006 anketovaných osôb zistili, že 70,3 % používalo ako primárny zdroj informácií miestne televízne správy, potom nasledovali správy z televíznych sietí, novín a rozhlasové správy. Použitie bežných rozhlasových staníc, televíznych magazínov a bulvárnej tlače bolo podstatne nižšie. Z analýzy vyplynulo 5 faktorov, ktoré ovplyvňujú publikum: TV správy, rozhlas, tlačenej médiá, počítačové médiá a bulvárna tlač.

V článku *Miznáci nepriatel: zobrazovanie Spojených štátov v sovietskych politických karikatúrach* (s. 609) J. A. B e c k e r skúma zmeny vo vykrešľovaní Spojených štátov v sovietskych politických karikatúrach za obdobie od apríla 1985 do augusta 1990. Snaží sa ukázať, že tak kvalitatívne, ako aj kvantitatívne zmeny obrazu Spojených štátov v podstate súviseli so zmenami americko-sovietskych vzťahov. Zmeny v sovietskej tlači boli viac výsledkom voľby politiky strany a vlády ako slobody tlače, spojenej s politikou glasnosti.

Z novších kníh v čísle 3:

– Fred L. Casmir: *Komunikácia vo východnej Európe: Úloha histórie, kultúry a médií v súčasných konfliktoch*. Vyd. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates 1995. 350 s.

– A. David Gordon, John M. Kittross a Carol Reussová: *Kontraverzie v mediálnej etike*. White Plains, NY: Longman Publishers 1996. 316 s.

– John V. Pavlík: *Nové technológie médií: Kultúrne a komerčné perspektívy*. Boston, MA: Allyn and Bacon 1996. 434 s.

Skupina článkov v **číisle 4** ilustruje vzťah medzi jazykom a významom, vytvárajúc nové cesty myslenia o tlači a jej zodpovednosti. V príspevku L. L i p a r i o v e j *Kompetencie novinárov: textové stratégie oprávnenosti* (s. 821) sa napr. zoberá jedna z textových stratégií správ – používanie prísloviok vyjadrujúcich postoj novinárov. Analýza ukazuje, že tieto príslovky pôsobia ako stratégie zákonitosti, ktorá môže zvyšovať alebo znižovať oprávnenosť požiadaviek na vedomosti, vydávajúcich sa za dôkaz, a vedie čitateľov k uprednostnenej interpretácii správ. Podobne ako iné aspekty novinárskej práce, textové stratégie, ako sú napr. vlastnostné (postojové) príslovky, môžu slúžiť na zlepšenie a utajenie novinárskej a sociálnej kompetencie.

Z knižných noviniek v čísle 4:

– Richard T. Kaplar a Patrick D. Maines: *Vládny faktor: Podrývanie novinárskej etiky v informačnom veku*. Washington, DC: Cato Institute 1995. 100 s.

– Wilson Dizard, Jr.: *Staré a nové mediálne komunikácie v informačnom veku*. Druhé vydanie. NY, NY: Longman Publishers USA 1997. 243 s.

Ing. Karol Kováts, CSc.

PIATA EURÓPSKA MINISTERSKÁ KONFERENCIA O MEDIÁLNEJ POLITIKE

Na konferencii v gréckom Solúne v dňoch 11. a 12. 12. 1997 sa zúčastnili delegácie 40 členských štátov Rady Európy, zástupcovia Výboru ministrov a Parlamentného zhromaždenia Rady Európy, Európskej komisie a Kongresu miestnych a lokálnych samospráv v Európe. Svojich pozorovateľov vyslali Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj, Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe, Asociácia komerčných televízií v Európe, Európska vysielacia únia, Severská rada ministrov, ďalej Arménsko, Azerbajdžan, Bosna a Hercegovina, Gruzínsko, Monako, Vatikán, USA, Kanada a Japonsko. Delegáciu Slovenskej republiky viedol štátny tajomník MK SR Pavol Pánis. Rokovaniu poslali pozdravné posolstvo grécky prezident Konstantinos Stefanopulos a premiér Kostas Simitis.

Konferenciu otvorili námestník generálneho tajomníka Rady Európy Hans Christian Krüger a grécky minister pre tlač a médiá Dimitris Reppas. Predmetom rokovania boli tri dokumenty: návrh Politickej deklarácie Informačná spoločnosť: výzva pre Európu, ktorý predstavila delegácia hostiteľskej krajiny, a návrhy dvoch rezolúcií: Vplyv nových komunikačných technológií na ľudské práva a demokratické hodnoty, pripravený Talianskom, a Prehodnotenie regulačného rámca pre médiá, vypracovaný spoločne delegáciami Francúzska a Veľkej Británie. Na záver účastníci konferencie prijali ešte tretiu rezolúciu o príprave 6. európskej ministerskej konferencie o mediálnej politike v roku 2000, o usporiadaní ktorej sa okrem Poľska a Portugalska uchádza aj Slovensko.

Rozsiahla diskusia, v ktorej vystúpil aj vedúci delegácie Slovenskej republiky, sa zameriavala predovšetkým na podmienky a prístupy k realizácii mediálnej politiky v jednotlivých členských štátoch Rady Európy v súlade s prijatými dohovormi, deklaráciami a rezolúciami Rady Európy v podmienkach informačnej spoločnosti, charakterizovanej rýchlym rozvojom a zavádzaním nových technológií, komunikačných a informačných služieb. Neobišla sa, prirodzene, ani oblasť koncentrácie médií a pluralizmu, problematika rešpektovania ľudských práv a demokratických zásad, ako aj násilia a netolerance v televíznom vysielaní.

Piata európska ministerská konferencia o mediálnej politike bola pre jej účastníkov nielen príležitosťou vymeniť si skúsenosti, ale aj dohodnúť ďalšie praktické opatrenia, ktoré by mali prijať vlády členských štátov Rady Európy jednak na národnej úrovni (napríklad v legislatíve, podpore rozvoja nových technológií, komunikačných a informačných služieb a podobne) a jednak na medzinárodnej úrovni, napríklad pri posilňovaní vzájomnej spolupráce v záujme eliminovania negatívnych dôsledkov nových technológií v oblasti televízneho vysielania a informačných služieb či posilňovania ducha európanstva.

Delegáti prijali Akčný plán na podporu slobody prejavu a informácií na celoeurópskej úrovni v rámci informačnej spoločnosti, zameraný na:

- oboznamovanie verejnosti s novými komunikačnými technológiami,
- zabezpečovanie slobodného prístupu k novým komunikačným a informačným službám a kontrolu ich zneužívania,
- boj proti šíreniu nenávistných prejavov a pornografie prostredníctvom nových informačných technológií,
- podporu samoregulácie v nových mediálnych službách,
- vypracovanie štúdie o možných dôsledkoch budúceho rozvoja nových technológií vo sfére ľudských práv a demokratických hodnôt.

Vyzvali členské krajiny Rady Európy, aby prispôsobili reguláciu komunikačných a informačných služieb rozvoju nových technológií v podmienkach informačnej spoločnosti, pričom zdôraznili potrebu vyhnúť sa zasahovaniu úradov nad rámec, ktorý vymedzuje Európsky dohovor o ľudských právach.

Účastníci konferencie vyjadrili znepokojenie nad situáciou v oblasti slobody tlače v Bielorusku a vyzvali predstaviteľov tejto krajiny vytvoriť politické, právne a administratívne predpoklady, garantujúce nezávislosť médií, slobodu prejavu a informácií.

Prijaté dokumenty**Politická deklarácia**

1. Ministri štátov zúčastnených na 5. európskej ministerskej konferencii o mediálnej politike (Solún 11.–12. december 1997),

2. **Poukazujúc na** záväzok, ku ktorému pristúpili Hlavy štátov a vlád na 2. summite Rady Európy (Štrasburg 10.–11. október 1997), aby sa hľadali spoločné odpovede na rozvoj nových informačných technológií;

3. **Berúc na vedomie** rozvoj informačnej spoločnosti prostredníctvom zavádzania nových technológií a nových komunikačných a informačných služieb, predovšetkým on-line služieb, ako dôsledok digitalizácie a vyhládok postupného zotretia technologických hraníc medzi vysielaním, telekomunikáciami a informatikou;

4. **Berúc na vedomie**, že digitalizácia takisto vedie k znásobovaniu počtu kanálov dostupných pre prenos vysielacích služieb, predovšetkým špecializovaných a platených služieb;

5. **Berúc na vedomie** taktiež, že digitalizácia tým, že poskytuje nové možnosti kombinácie textu, obrazu a zvuku, otvára cestu k vytváraniu nových diel, produktov a služieb;

6. **Presvedčení**, že v nadchádzajúcich rokoch bude informačná spoločnosť významnou hnacou silou ekonomickej, sociálnej a technologickej zmeny a bude významne ovplyvňovať fungovanie spoločnosti všeobecne a vzťahy medzi jednotlivcami, skupinami a krajinami na svetovej úrovni tým, že poskytne rozšírené možnosti komunikácie a výmeny informácií, predovšetkým na cezhraničnej úrovni, prostredníctvom globalizácie sietí a služieb široko dostupných verejnosti;

7. **Berúc na vedomie** predovšetkým význam, ktorý bude mať tento vplyv na európskej úrovni, obzvlášť s ohľadom na kultúrnu a jazykovú rozmanitosť a z ekonomického hľadiska;

8. **Berúc na vedomie** takisto, že tento vývoj si môže vyžadovať nový prístup, pokiaľ ide o reguláciu mediálnej oblasti, predovšetkým z hľadiska skutočnosti, že teraz je možné uskutočňovať verejnú i súkromnú komunikáciu prostredníctvom rovnakých sietí;

9. **Usilujúc sa** o podporu lepšej rovnováhy v prístupe k novým technológiám a novým komunikačným a informačným službám tak, aby rozvoj informačnej spoločnosti slúžil všetkým európskym krajinám a pre blaho všetkých jednotlivcov a skupín žijúcich v týchto krajinách;

10. **Usilujúc sa** o to, aby štáty rozvíjali svoju mediálnu politiku v súlade so zásadami nezávislosti, s rešpektovaním základných práv a pluralizmu v duchu článku 10 Európskeho dohovoru o ľudských právach a s ohľadom na kultúrnu rozmanitosť;

11. **Usilujúc sa** predovšetkým o to, aby tento vývoj prispieval k podpore slobody prejavu a informácií, umeleckej tvorby a výmeny medzi kultúrami, vzdelávania a účasti osôb na verejnom živote, pričom bude rešpektovať ľudské práva, demokratické hodnoty, sociálnu súdržnosť a slúžiť im;

12. **Vítajúc** možnosti, ktoré v tomto ohľade poskytujú alebo anticipujú nové technológie a nové komunikačné a informačné služby, pričom **berúc na vedomie**, že tu jestvuje riziko, že tieto technológie a služby môžu byť za určitých okolností použité škodlivo a v protiklade s rešpektovaním ľudských práv a ľudskej dôstojnosti, ochrany neplnoletých a základných demokratických hodnôt;

13. **Usilujúc sa**, aby dôveryhodnosť médií, predovšetkým v oblasti spravodajstva a aktuálnych udalostí bola v novom digitálnom prostredí zachovaná, predovšetkým z hľadiska narastajúceho používania virtuálneho obrazu jednak v konvenčných elektronických médiách a jednak v nových komunikačných a informačných službách;

14. **Potvrďujú**, že Rada Európy, v dôsledku jej špecifického poslania v oblastiach ľudských práv a kultúry a jej celoeurópskej dimenzie, je obzvlášť vhodné fórum na diskusiu a činnosť ohľadne ľudských práv, demokratických a sociálnych dôsledkov informačnej spoločnosti;

15. **Zohľadňujú** činnosť uskutočňovanú Parlamentným zhromaždením, ako i ďalšími medzinárodnými fórami, v oblasti nových informačných technológií a služieb;

16. **Zdôrazňujú** potrebu toho, aby všetky krajiny hrali aktívnu úlohu v rámci medzinárodných diskusií s cieľom podporovať rozvoj týchto technológií a služieb v záujme ľudských práv a demokracie;

A. **Zaväzujú sa** podporovať rozvoj nových technológií a nových komunikačných a informačných služieb v záujme slobody prejavu a informácií, umeleckej tvorby a výmeny medzi kultúrami, vzdelávania, ako aj účasti osôb na verejnom živote s cieľom podporovať sociálnu súdržnosť;

B. **Zaväzujú sa** v tomto ohľade implementovať základné zásady obsiahnuté v dvoch rezolúciách pripojených k tejto deklarácii a k vzájomnej spolupráci pri implementácii týchto zásad;

C. **Zaväzujú sa** pracovať v prospech aplikácie princípu „univerzálnej služby spoločnosti“ tak, ako je to definované v Rezolúcii č. 1;

D. **Vyzývajú na** urýchlené dokončenie práce na novelizácii Európskeho dohovoru o cezhraničnej televízii s cieľom vytvoriť koherentný prístup k cezhraničnej televízii medzi týmto dokumentom a smernicou Európskej únie „Televízia bez hraníc“, zohľadňujúc nový technologický a ekonomický vývoj v tejto oblasti.

Akčný plán na podporu slobody prejavu a informácií na celoeurópskej úrovni v rámci informačnej spoločnosti

Ministri zúčastnených štátov, vedomí si vplyvu technologických zmien na slobodu prejavu a informácií, mimo rámca konvenčných médií:

Žiadajú Výbor ministrov Rady Európy, aby implementoval nasledovný akčný plán.

Zdôrazňujú v tomto ohľade, že osobitná pozornosť by mala byť venovaná činnosti uskutočňovanej na ďalších medzinárodných fórach a spolupráci, ktorá by mohla byť rozvinutá s týmito fórami:

A. Činnosť týkajúca sa monitorovania vývoja informačnej spoločnosti

Zabezpečiť podrobné monitorovanie a analýzu vývoja nových technológií a nových komunikačných a informačných služieb, ako aj regulačných iniciatív podniknutých v tejto oblasti na národnej i medzinárodnej úrovni, predovšetkým z hľadiska posudzovania ich účinku na ľudské práva v duchu Európskeho dohovoru o ľudských právach, ako i zabezpečiť pravidelnú výmenu informácií a skúseností v tejto oblasti s cieľom implementovať koordinované riešenia na celoeurópskej úrovni v oblasti mediálneho práva a politiky.

B. Činnosť týkajúca sa prístupu k novým komunikačným a informačným službám

Zintenzívniť prácu zameranú na definovanie spoločného celoeurópskeho prístupu, pokiaľ ide o obsah a prostriedky „implementácie univerzálnej služby spoločnosti“, zohľadňujúc odlišné národné a regionálne okolnosti a prostriedky.

Preskúmať všetky vhodné opatrenia na podporu školenia verejnosti, pokiaľ ide o znalosť, pochopenie a používanie nových komunikačných a informačných služieb, a podniknúť všetky primerané iniciatívy v tomto ohľade.

C. Činnosť v oblasti samoregulácie

Podporiť, predovšetkým na nadnárodnej úrovni, samoreguláciu v oblasti poskytovania a realizovania nových komunikačných a informačných služieb, obzvlášť poskytovania programových služieb, formou kódexu správania alebo inými opatreniami s cieľom zabezpečiť rešpektovanie ľudských práv a

ľudskej dôstojnosti, ochrany neplnoletých a demokratických hodnôt, ako aj dôveryhodnosť samotných médií.

Podporiť výmenu informácií a skúseností, ako aj spoluprácu v tejto oblasti na celoeurópskej a globálnej úrovni.

D. Činnosť v oblasti regulácie

Zintenzívniť skúmanie vplyvu nových komunikačných technológií a služieb na ľudské práva a demokratické hodnoty s cieľom pripraviť v rámci Rady Európy právne dokumenty alebo iné opatrenia, ktoré by mohli byť potrebné pre podporu slobody prejavu a šírenia informácií, obzvlášť cez hranice, a garantovať ochranu ľudských práv a demokratických hodnôt.

Podporiť cezhraničnú spoluprácu medzi národnými regulačnými orgánmi, zodpovednými za vysielací sektor, a ďalšími komunikačnými a informačnými službami.

E. Činnosť týkajúca sa zneužívania nových technológií a nových komunikačných a informačných služieb

Skúmať prípady zneužívania nových technológií a nových komunikačných a informačných služieb na šírenie akejkoľvek ideológie alebo uskutočňovania ľubovoľnej činnosti, ktorá je v protiklade s ľudskými právami, ľudskou dôstojnosťou a základnými právami iných, s ochranou neplnoletých a s demokratickými hodnotami, a sformulovať tam, kde je to potrebné, návrhy právnej alebo inej činnosti na boj proti takémuto zneužívaniu.

Zobrať do úvahy v tomto kontexte rôzne druhy zodpovednosti za programové služby u jednotlivých aktérov zapojených do reťazca medzi poskytovaním a používaním nových komunikačných a informačných služieb.

Preskúmať možnosti a realizovateľnosť upozorňujúcich opatrení a krokov na báze spolupráce a pomoci, vrátane právnych, v súčinnosti s ďalšími orgánmi, s cieľom podniknúť koordinovanú činnosť proti týmto formám zneužívania na najširšej možnej úrovni.

F. Činnosť v oblasti násilia a netolerancie

Preskúmať praktické a právne ťažkosti v úsilí zabrániť šíreniu nenávistných prejavov, násilia a pornografie prostredníctvom nových komunikačných a informačných služieb a s cieľom podniknúť vhodné iniciatívy v rámci spoločného celoeurópskeho systému.

Realizovať opakované hodnotenia:

- skúmania dohodnutého členskými štátmi vo vzťahu k Odporúčaniu č. R (97) 19 o zobrazení násilia v elektronických médiách, č. R (97) 20 o „nenávistných prejavoch“ a č. R (97) 21 o médiách a podpore kultúry tolerance, ako aj vo vzťahu k Odporúčaniu č. R (89) 7 týkajúceho sa zásad distribúcie videoprogramov s násilným, brutálnym alebo pornografickým obsahom;

- implementácie článku 7 Európskeho dohovoru o cezhraničnej televízii štátmi, ktoré k tomuto dohovoru pristúpili, týkajúceho sa predovšetkým zodpovednosti vysielacích organizácií za obsah a prezentáciu ich programových služieb.

Preskúmať podľa potreby vhodnosť prípravy ďalších dodatočných záväzných alebo nezáväzných opatrení.

G. Činnosť v oblasti koncentrácií médií a pluralizmu a výhradných práv

Pokračovať v sledovaní oblasti mediálnej koncentrácie, venujúc osobitnú pozornosť rozvoju nových technológií a nových komunikačných a informačných služieb, s cieľom uskutočniť vhodné právne a politické opatrenia vzhľadom na zabezpečenie mediálneho pluralizmu v Európe.

Skúmať predovšetkým otázky transparentnosti u poskytovateľov nových komunikačných a informačných služieb s cieľom, ak je to vhodné, doplniť rámec zabezpečený Odporúčaním č. R (94) 13 o opatreniach na podporu transparentnosti médií.

Preskúmať taktiež otázky zainteresovaných monopolov obmedzujúcich prístup k novým technológiám a novým komunikačným a informačným službám a akumuláciu záujmov jednak v sektore kon-

venčných médií a jednak v sektore nových komunikačných a informačných služieb s cieľom, podľa potrieb, formulovať návrhy zamerané na reguláciu takéhoto vývoja.

Preskúmať otázky výhradných práv v digitálnom prostredí a možnú potrebu podnikania patričných krokov v rámci Rady Európy.

H. Činnosť v prospech účasti jednotlivcov na verejnom živote

Zvážiť spôsoby zabezpečenia takého vývoja nových komunikačných technológií, ktorý bude mať za následok efektívnejšie fungovanie demokracie, spojenej s účasťou všetkých, ako aj plné rešpektovanie demokratických zásad a ľudských práv.

I. Činnosť v oblasti autorského práva a príbuzných práv

Sledovať podrobne vývoj digitálnych techník a jeho dôsledky na medzinárodnú politiku vzhľadom na ochranu majiteľov práv a verejnosti, zohľadňujúc činnosť, ktorá sa v tejto oblasti uskutočňuje na ďalších medzinárodných fórach, s cieľom vypracovať, ak je to potrebné, právne opatrenia určené na doplnenie a koordináciu krokov podniknutých členskými štátmi.

Skúmať v pravidelných intervaloch analýzu dohodnutú členskými štátmi vo vzťahu k záverom Seminárov o zvukovom a audiovizuálnom pirátstve (Štrasburg september 1995), autorskom práve a príbuzných právach v digitálnej oblasti (Oslo máj 1996) a medzinárodných koordinačných a identifikačných technikách (Paríž apríl 1997), ako aj analýzu implementácie zásad obsiahnutých v Odporúčani č. R (95) 1 o zvukovom a audiovizuálnom pirátstve.

Podporiť členské štáty, aby podpísali a ratifikovali Európsky dohovor vzťahujúci sa na otázky autorského práva a príbuzných práv v rámci cezhraničného vysielania prostredníctvom satelitu s cieľom urýchliť nadobudnutie jeho platnosti.

J. Činnosť v prospech krajín strednej a východnej Európy

Vypracovať a rozvinúť programy spolupráce a pomoci pri Rade Európy pre krajiny strednej a východnej Európy v oblasti médií s cieľom poskytnúť pomoc pri rozvoji mediálnej politiky a legislatívy, ako aj pri školení profesionálov z médií, v oblasti nového digitálneho prostredia, aby sa tak umožnila plná účasť týchto krajín na vytváraní informačnej spoločnosti.

Rezolúcia č. 1

Vplyv nových komunikačných technológií na ľudské práva a demokratické hodnoty

1. Ministri štátov zúčastnených na 5. európskej ministerskej konferencii o mediálnej politike (Solún 11. a 12. december 1997),

2. **Majúci záujem** podporiť príspevok nových technológií a nových komunikačných a informačných služieb k rozvoju ľudských práv a demokracie na celoeurópskej úrovni pri súčasnom úsilí o sociálnu súdržnosť;

3. **Želajúc si**, aby každému bolo umožnené profitovať z ekonomických, technických a sociálnych možností, ktoré tieto technológie a služby poskytujú;

4. **Presvedčení** o význame rozvíjania aplikácie zásady univerzálnej služby na tento účel nad jej súčasný rozsah;

5. **Odhodlaní** preto implementovať zásadu, označovanú ako „univerzálna služba spoločnosti“, prostredníctvom ktorej v možnom rozsahu, ak uvažíme rôzne národné a regionálne okolnosti a prostriedky, budú tieto nové komunikačné a informačné služby dostupné na úrovni spoločenstva pre všetky osoby za prijateľnú cenu a bez ohľadu na ich miesto pobytu;

6. **Berúc na vedomie** význam rozvoja školenia verejnosti, pokiaľ ide o používanie nových komunikačných technológií a ich aplikácie;

7. **Zdôrazňujú** pretrvávajúci význam verejnoprávneho vysielania ako základnej zložky pluralistickej komunikácie dostupnej pre všetkých a z toho vyplývajúcej sociálnej súdržnosti v tomto novom prostredí a **pripomínajú** svoj záväzok implementovať zásady obsiahnuté v rezolúcii o budúcnosti verejnoprávneho vysielania schválenej na 4. európskej ministerskej konferencii o mediálnej politike (Praha december 1994);

8. **Vedomí si**, že štáty, ako aj poskytovatelia, prevádzkovatelia a užívatelia týchto nových komunikačných a informačných služieb majú špecifické zodpovednosti, pokiaľ ide o riziká, ktoré používanie takýchto technológií a služieb môže znamenať pre ochranu ľudských práv a hodnôt vytvárajúcich demokratickú spoločnosť;

9. **Odsudzujú** používanie týchto technológií a služieb na šírenie akejkoľvek ideológie alebo uskuutočňovanie akejkoľvek činnosti, ktorá je v protiklade s ľudskými právami, ľudskou dôstojnosťou a demokratickými hodnotami, a **odhodlaní** bojovať proti takémuto používaniu;

10. **Dohodli sa** nasledovne:

Prístup k novým komunikačným a informačným službám

11. Zúčastnené štáty sa zaväzujú podporovať bez diskriminácie rozvoj a používanie týchto nových technológií a nových komunikačných a informačných služieb a v prípade potreby regulačné systémy s cieľom vyhovieť požiadavkám zásady „univerzálnej služby spoločnosti“. Na tento účel a v možnom rozsahu, ak uvážime rôzne národné a regionálne okolnosti a prostriedky, sa zúčastnené štáty zaväzujú:

(i) vytvoriť rámec na univerzálny prístup verejnosti ku komunikačným sieťam a novým komunikačným a informačným službám, to znamená bez ohľadu na miesto pobytu, na individuálnej úrovni a/alebo na úrovni spoločenstva a za prijateľnú cenu;

(ii) definovať na národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni základné služby, predovšetkým v oblasti informácií, vzdelávania a kultúry, ku ktorým by mali mať prístup všetky osoby;

(iii) rozvíjať školenie verejnosti, pokiaľ ide o znalosť, pochopenie a používanie týchto nových komunikačných a informačných služieb.

12. Zúčastnené štáty sa zaväzujú, že sa postarajú o zabezpečenie spravodlivého a nediskriminačného prístupu všetkých poskytovateľov a prevádzkovateľov vysielacích a komunikačných služieb k týmto novým komunikačným technológiám a sieťam.

Sloboda prejavu a informácií

13. Zúčastnené štáty sa zaväzujú v súlade so zásadami článku 10 Európskeho dohovoru o ľudských právach, že budú garantovať a podporovať slobodu prejavu a informácií a uplatňovanie novinárskej slobody v rámci nových komunikačných a informačných služieb na národnej i cezhraničnej úrovni prostredníctvom legislatívnych, administratívnych a ďalších prostriedkov.

14. Zúčastnené štáty sa zaväzujú podporovať poskytovanie informácií zo strany štátnych orgánov smerom k verejnosti na národnej a miestnej úrovni prostredníctvom nových komunikačných a informačných služieb, s patričným rešpektovaním ostatných práv a legitímnych záujmov, pričom zabezpečia, že takéto informácie budú stále dostupné inými spôsobmi.

Kultúrny pluralizmus

15. Zúčastnené štáty súhlasia, že budú podporovať alebo podnecovať používanie nových komunikačných technológií na produkciu a šírenie umeleckých diel európskeho pôvodu, predovšetkým kultúrnych a vzdelávacích, v rámci nových komunikačných a informačných služieb, pričom zabezpečia adekvátnu ochranu majiteľov práv.

16. Zúčastnené štáty súhlasia, že budú podporovať alebo podnecovať kultúrne výmeny medzi európskymi krajinami a regiónmi prostredníctvom nových komunikačných a informačných služieb s cieľom zlepšiť znalosti a oceniť európsku kultúrnu rozmanitosť.

Podpora demokratických hodnôt a rešpektovanie ľudských práv

17. Zúčastnené štáty sa zaväzujú napomáhať používanie nových technológií a nových komunikačných a informačných služieb s cieľom:

(i) zabezpečiť lepšiu ochranu ľudských práv, predovšetkým prostredníctvom šírenia informácií o príslušných nástrojoch a mechanizmoch v tejto oblasti;

(ii) podporiť účasť jednotlivcov na verejnom živote, na národnej, ako aj miestnej a regionálnej úrovni.

18. Zúčastnené štáty sa zaväzujú zabezpečiť, aby ich národné legislatívne alebo administratívne predpisy, ktoré sú na tieto nové technológie a nové komunikačné a informačné služby aplikovateľné, garantovali rešpektovanie ľudských práv a demokratických hodnôt uvedených v Európskom dohovore o ľudských právach a ďalších dokumentoch Rady Európy. Súhlasia, že budú podporovať rozvoj samoregulačných iniciatív u poskytovateľov a prevádzkovateľov, ktoré budú taktiež rešpektovať tieto práva a hodnoty.

19. Na základe týchto skutočností môžu zúčastnené štáty podniknúť akékoľvek opatrenia, ktoré považujú za nevyhnutné na:

(i) boj proti využívaniu nových komunikačných a informačných služieb na šírenie ideológie alebo uskutočňovanie takej činnosti, ktorá je v protiklade s ľudskými právami, ľudskou dôstojnosťou a základnými právami ostatných ľudí, ako aj ochranou neplnoletých a demokratickými hodnotami, a na spoluprácu v boji proti takémuto využívaniu;

(ii) zabránenie takej tvorby, spracovania alebo manipulácie s obrazom a zvukom, umožnenej novými technológiami, ktorá/é poškodzuje ľudskú dôstojnosť alebo práva iných a ohrozuje pravdivé zobrazenie skutočností a udalostí v rámci spravodajstva a aktuálnej publicistiky;

(iii) zabezpečenie toho, aby tieto aktivity rešpektovali práva autorov a majiteľov príbuzných práv;

(iv) zabezpečenie toho, aby využívanie nových komunikačných a informačných služieb na účely volieb alebo referend neobmedzovalo základný princíp slobodných, všeobecných, tajných a opakovaných volieb a princíp zastupiteľskej demokracie;

(v) zabezpečenie toho, aby nové komunikačné technológie v rámci justičných postupov neobmedzovali právo na spravodlivé súdne konanie, ani právomoc a nestrannosť súdnictva;

(vi) garanciu, v súlade s článkom 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach a precedenčným právom Európskeho súdu pre ľudské práva, práva na súkromie a korešpondenciu v rámci využívania nových komunikačných a informačných služieb, a to predovšetkým zabezpečením, aby odpočúvanie alebo kontrola komunikácie prostredníctvom týchto služieb boli možné len v súlade so zárukami, ktoré stanovuje národná legislatíva, a v zhode s horeuvedeným precedenčným právom;

(vii) implementáciu Odporúčania č. R (95) 4 o ochrane osobných údajov v oblasti telekomunikačných služieb do vnútroštátneho práva a praxe, predovšetkým vo vzťahu k telefonickým službám;

(viii) zabezpečenie práva občanov na zvýšenie úrovne dôvernosti v korešpondencii a prenose osobných údajov s využitím kryptografie v závislosti od obmedzení, ktoré povoľuje článok 8 ods. 2 Európskeho dohovoru o ľudských právach;

(ix) definovanie podmienok, ktorými sa bude riadiť zasielanie nevyžiadaných ponúk služieb osobám, a podporu vypracovania takých technických opatrení, ktoré užívateľom umožnia zabrániť prijatiu takýchto služieb;

(x) umožnenie anonymného prístupu k novým komunikačným a informačným službám a na ich používanie za súčasnej(ého):

– podpory rozvoja samoregulačných opatrení a/alebo schválenia legislatívy zameranej na umožnenie užívateľom určiť, kým a kedy bol obsah distribuovaný verejnosti prostredníctvom nových komunikačných a informačných služieb, predovšetkým z hľadiska odhadnutia hodnoty tohto obsahu s patričným rešpektovaním ochrany novinárskych zdrojov informácií;

– dovolenia kompetentným štátnym orgánom identifikovať v prípade potreby autorov komunikácie v súlade so zárukami stanovenými podľa národnej legislatívy a Európskeho dohovoru o ľudských právach.

Rezolúcia č. 2

Prehodnotenie regulačného rámca pre médiá

1. Ministri štátov zúčastnených na 5. európskej ministerskej konferencii o mediálnej politike (Solún 11.–12. december 1997),

2. **Majúci záujem** vytvoriť jasný a predvídateľný regulačný rámec, ktorý bude jednak prispievať k rozvoju nových technológií a nových komunikačných a informačných služieb, slobody prejavu a informácií, umeleckej tvorby, výmeny medzi kultúrami, vzdelávania a účasti jednotlivcov na verejnom živote, a jednak bude odpovedať na nové otázky, ktoré takéto technológie a služby nastoľujú v oblasti ochrany ľudských práv a demokratických hodnôt;

3. **Berúc na vedomie**, že tento regulačný rámec musí predovšetkým zohľadňovať špecifický charakter konvenčných médií, bez ohľadu na spôsob šírenia, z hľadiska ich konkrétneho príspevku k slobode prejavu a informácií, demokratickým hodnotám a kultúrnemu pluralizmu;

4. **Zdôrazňujúc** skutočnosť, že regulačné opatrenia, ktoré sú špecifické pre nové komunikačné technológie a služby, by mali byť schválené len v rozsahu, ktorý je potrebný, a to mimo samoregulačných opatrení, ktoré môžu realizovať osoby navrhujúce, využívajúce a používajúce tieto technológie a služby;

5. **Vítajúc** v tomto ohľade samoregulačné opatrenia, ktoré už v tejto oblasti boli zavedené, a **podporujúc** rozvoj takýchto opatrení;

6. **Berúc na vedomie** takisto, že definovanie a implementácia tohto regulačného rámca si vyžaduje vypracovanie spoločného prístupu na celoeurópskej úrovni, aby sa zohľadnila globalizácia komunikácie, ktorú nové komunikačné a informačné služby umožňujú.

VŠEOBECNÉ ZÁSADY

7. **Vyzývajú** zúčastnené štáty:

(i) aby monitorovali, do akej miery je potrebné prispôsobiť svoj národný regulačný rámec v oblasti médií rozvoju nových technológií a nových komunikačných a informačných služieb tak, aby sa garantovala sloboda prejavu a informácií, voľné šírenie informácií a názorov predovšetkým na cezhraničnej úrovni, pričom sa zabezpečí rešpektovanie ľudských práv, ochrany neplnoletých, ľudskej dôstojnosti a demokratických hodnôt predovšetkým z hľadiska skutočnosti, že teraz je možné realizovať verejnú i súkromnú komunikáciu prostredníctvom rovnakých sietí;

(ii) aby zabezpečili, že akékoľvek opatrenia podniknuté v rámci vnútroštátneho práva v súvislosti s novými komunikačnými a informačnými službami budú zaručovať slobodu prejavu a informácií a voľné šírenie informácií a názorov, predovšetkým na cezhraničnej úrovni, v súlade s ustanoveniami článku 10 Európskeho dohovoru o ľudských právach a s precedenčným právom Európskeho súdu pre ľudské práva a tam, kde je to vhodné, budú garantovať diskretnosť komunikácie v súlade s článkom 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach;

(iii) aby u rozličných činiteľov, zapojených do refazca medzi poskytovaním a používaním nových komunikačných a informačných služieb, vzali do úvahy ich rôznu mieru zodpovednosti za obsah týchto služieb;

(iv) aby zabránili akémukoľvek zasahovaniu štátnych orgánov do obsahu nových komunikačných a informačných služieb a do prevádzky tých orgánov, ktoré môžu byť zriadené na národnej úrovni na reguláciu tohto obsahu mimo toho, čo povoľuje Európsky dohovor o ľudských právach, a berúc do úvahy precedenčné právo Európskeho súdu pre ľudské práva;

(v) aby podporovali samoreguláciu v oblasti poskytovania a prevádzkovania nových technológií a nových komunikačných a informačných služieb na národnej a celoeurópskej úrovni (prostredníctvom noriem správania, technických opatrení na kontrolu prístupu k obsahu alebo službám atď.) s cieľom ochrany ľudských práv a demokratických hodnôt, predovšetkým rešpektovania ľudskej dôstojnosti, práv iných osôb a ochrany neplnoletých, pri používaní nových komunikačných služieb;

(vi) aby podporovali rozvoj a šírenie techník umožňujúcich užívateľom obmedziť príjem určitého obsahu alebo služieb.

KOMUNIKÁCIA A NÁSILIE A NETOLERANCIA

8. Vyzývajú zúčastnené štáty:

(i) aby do svojho vnútroštátneho práva a praxe implementovali zásady obsiahnuté v Odporúčaní č. R (97) 19 o zobrazení násilia v elektronických médiách, Odporúčaní č. R (97) 20 o „nenávisťných prejavoch“ a v Odporúčaní č. R (97) 21 o médiách a podpore kultúry tolerance;

(ii) aby zabezpečili patričné rešpektovanie slobody prejavu v opatreniach týkajúcich sa boja proti šíreniu názorov a ideí, ktoré podnecujú rasovú nenávisť, xenofóbiu, antisemitizmus a všetky formy netolerance prostredníctvom nových komunikačných a informačných služieb, a kde je to vhodné, diskretnosť komunikácie;

(iii) aby posilňovali spoluprácu s Radou Európy s cieľom štúdia a dosahovania rozhodnutí na európskej úrovni a v úzkej spolupráci s ďalšími medzivládnyimi organizáciami a zainteresovanými profesionálnymi inštitúciami, ako prvý krok smerujúci k opatreniam, ktoré môžu byť podniknuté na celosvetovej úrovni pri riešení problémov vymedzenia verejných a súkromných foriem komunikácie, zodpovednosti, jurisdikcie a konfliktu zákonov, pokiaľ ide o nenávisťné prejavy šírené prostredníctvom nových komunikačných a informačných služieb.

KOMUNIKÁCIA A PLURALIZMUS

9. Vyzývajú zúčastnené štáty:

(i) aby do svojho vnútroštátneho práva a praxe implementovali zásady stanovené v Odporúčaní č. R (94) 13 o opatreniach na podporu transparentnosti médií;

(ii) aby venovali osobitnú pozornosť vplyvu, ktorý môže mať rozvoj nových technológií a nových komunikačných a informačných služieb na pluralizmus médií a na prístup verejnosti k informáciám, predovšetkým z hľadiska kontroly uplatňovanej prevádzkovateľmi ohľadne prístupu k novým komunikačným a informačným službám, ako aj akvizície výhradných práv pre televízne vysielanie významných udalostí;

(iii) aby zhodnotili vplyv na národnej a medzinárodnej úrovni, ktorý môže mať zavedenie opatrení na reguláciu nových technológií a nových komunikačných a informačných služieb alebo absencia takejto regulácie na pluralizmus médií;

(iv) aby posilnili spoluprácu s Radou Európy s cieľom monitorovať vývoj koncentrácie médií v Európe a, podľa potrieb, podniknúť akékoľvek iniciatívy, ktoré môžu byť nevyhnutné na garantovanie zachovania pluralizmu médií.

KOMUNIKÁCIA A PRÍSTUP K ÚRADNÝM INFORMÁCIÁM

10. Vyzývajú zúčastnené štáty, aby posilnili svoju spoluprácu s Radou Európy s cieľom poskytnúť vstupy pre činnosť týkajúcu sa práva prístupu k úradným informáciám, berúc do úvahy vplyv, ktorý môže mať rozvoj nových komunikačných a informačných služieb na takýto prístup, predovšetkým pre médiá.

KOMUNIKÁCIA A OCHRANA MAJITEĽOV PRÁV

11. Vyzývajú zúčastnené štáty, aby pokračovali vo svojej činnosti a výmene skúseností a prístupov v oblasti ochrany majiteľov práv v rámci Rady Európy s cieľom vypracovať a rozvíjať opatrenia zaoberajúce sa špecifickými problémami, ktoré táto otázka nastoluje v digitálnej ére.

Rezolúcia č. 3

O zvolaní 6. európskej ministerskej konferencie o mediálnej politike

Ministri štátov zúčastnených na 5. európskej ministerskej konferencii o mediálnej politike uskutočnenej v Solúne 11. a 12. decembra 1997,

Vyjadrujú svoju najsrdečnejšiu vďaku vláde Grécka za vynikajúcu organizáciu tejto konferencie v Solúne a za jej láskavú pohostinnosť;

Zdôrazňujú dôležitosť usporadúvaní ďalších pravidelných stretnutí na ministerskej úrovni týkajúcich sa výmeny názorov na rýchly rozvoj v mediálnej oblasti a vypracovania spoločných opatrení, ktoré si takýto rozvoj vyžadujú;

Berú na vedomie s vďačnosťou pozvania vlád Poľska, Portugalska a Slovenskej republiky na usporiadanie 6. európskej ministerskej konferencie o mediálnej politike v roku 2000.

INFORMÁCIE – ZAUJÍMAVOSTI

SEMINÁR O REGISTRÁCIÍ PERIODICKEJ TLAČE

Národné centrum mediálnej komunikácie (ďalej len NCMK) a Ministerstvo kultúry SR (ďalej len MK SR) usporiadali dňa 13. októbra 1997 v Bratislave seminár, na ktorom zástupcovia týchto inštitúcií oboznámili pracovníkov krajských a okresných úradov zodpovedných za registráciu periodickej tlače s úlohami, vyplývajúcimi z novej smernice MK SR o postupe pri vyplňaní prihlášok na registráciu periodickej tlače. Celodenný seminár bol chápaný aj ako začiatok metodicko-poradenskej činnosti, ktorú v zmysle smernice bude NCMK poskytovať krajským a okresným úradom v oblasti verejných informácií.

PhDr. Jozef Darmo, CSc., v zastúpení generálneho riaditeľa NCMK Mgr. Ivana Sečíka, CSc., vo svojom úvodnom vystúpení poukázal na diskusiu, ktorá v súčasnosti prebieha o vzťahu štátu k médiám: Štát si už – na rozdiel od minulosti – neosobuje právo riadiť médiá, hoci v rámci tohto vzťahu predsa len vstupuje do oblastí, kde je jeho miesto nezastupiteľné:

1. Registračná, evidenčná a protokolárna činnosť (vykonávaná práve pracovníkmi krajských a okresných úradov). Tu nejde len o to, aby bol štát informovaný, ale aj o prezentáciu toho-ktorého média.

2. Štát vstupuje do tohto procesu ako iniciátor legislatívneho zabezpečenia pri plnom zachovávaní princípov slobody tlače a slobody prejavu. Úlohou štátu je vytvárať podmienky, aby médiá mohli plniť svoju funkciu vo vzťahu k občanovi.

3. Štát je zodpovedný za to, aby sa občanovi dostalo čo najviac informácií. Od orgánov štátnej moci sa očakáva vytváranie podmienok na tvorbu nových (alebo doplnenie existujúcich) mediálnych systémov. Dobrá informovanosť občana tu vystupuje ako predpoklad jeho štátoobčianskej aktivity.

4. Štát preberá na seba úlohu architekta budovania makrosystémov médií, aby tok informácií pre občanov bol čo najširší.

Systém tlače na Slovensku rozoberal vo svojom vystúpení prof. Andrej Tušer, CSc. (katedra žurnalistiky FFUK Bratislava). Prešiel historickým prierezom vývoja tlače na Slovensku od roku 1918 až po dnešok a štatistickými údajmi dokumentoval obrovský nárast, ktorý bol zaznamenaný najmä po roku 1989, keď sa zásadne zmenil charakter tlače po jej premenení zo stránickej na pluralitnú tlač. V dôsledku veľkých spoločensko-politických zmien až príliš „identifikovateľná“ tlač sa premenila na rozmanitú, hoci s následnými častými zmenami a premenami (vznik a zánik periodík s rozličným, predtým nevídaným zameraním). Nové územnosprávne usporiadanie SR znova zasiahlo do štruktúry a rozvoja periodickej tlače, ktorá sa najmä na úrovni regiónov (krajov a okresov) usiluje o mediálne zabezpečenie príslušného územia tlačou podľa tamjších potrieb a požiadaviek. Za súčasných podmienok štruktúra tlače jednoducho nemôže byť stabilná a definitívne daná. Systém tlače, ktorý trval v tomto priestore 40 rokov, je dnes už ťažko predstaviteľný. Navyše aj slovenská tlač musí z hľadiska aproximácie držať krok s ostatnými európskymi krajinami.

Konkrétne metodické pokyny k smernici MK SR o registrácii periodickej tlače poskytla účastníkom seminára Helena Szalayová (tlačový odbor MK SR). Poukázala na najpodstatnejšie zmeny, ktoré z novej smernice vyplývajú. Vysvetlila registračnú príslušnosť tých-ktorých periodík podľa ich charakteristík a odpovedala na mnohé konkrétne otázky účastníkov.

PhDr. Ladislav Oslanec (Univerzitná knižnica a Národné knižničné centrum Bratislava) vysvetlil hlavné princípy nového zákona č. 212/1997 z 3. júla 1997 O povinných výtlačkoch periodických publikácií, neperiodických publikácií a rozmnožovaní audiovizuálnych

diel. Na príklade viacerých štátov (Belgicko, Francúzsko) poukázal na dôležitosť aproximácie právnych predpisov aj v tejto oblasti. Dôležitým cieľom a konečným efektom pri dodržiavaní zásad tohto zákona je uchovávanie národného kultúrneho dedičstva v jeho produktoch pre budúce generácie.

Seminár poskytol vhodnú príležitosť aj pre pracovníkov krajských a okresných úradov, aby sa oboznámili s činnosťou NCMK, s niektorými výskumnými projektmi (najmä s projektom Zmeny štruktúry médií na regionálnej a lokálnej úrovni v podmienkach nového územnosprávneho usporiadania Slovenska a s tvorbou Adresára médií SR) ako predpokladu budúcej vzájomnej spolupráce. NCMK vzniklo dňom 1. januára 1997 na báze NŠÚ ako vedeckovýskumné, expertízne a analyticko-dokumentačné pracovisko s cieľom prispievať k prehĺbeniu vedeckého poznania v oblasti výskumu mediálnej komunikácie a verejnej mienky vo vzťahu k médiám, poskytovať decíznej sfére konkrétne návrhy a odporúčania pre jej riadiacu a rozhodovaciu činnosť. NŠÚ sa orientuje na výskum mediálnych systémov vrátane ich historického vývoja, na problematiku novinárskej tvorby, novinárskej profesie a systému vzdelávania. Inštitút pre výskum verejnej mienky poskytuje na druhej strane výstupy a informácie o stave a tendenciách vývoja verejnej mienky a jej vzťahu k tlači, rozhlasovému a televíznemu vysielaniu. Disponuje dvoma anketárskymi sieťami v počte 300 výskumných spolupracovníkov (anketárov) a je schopný (aj na objednávku) realizovať sociologické výskumy na vzorkách 1 200 respondentov. Novým pracoviskom je Analyticko-dokumentačné stredisko, vykonávajúce analýzy informačných procesov, analýzu zahraničných médií sledujúcu vytváranie obrazu Slovenska v zahraničí. NCMK vydáva vlastný časopis *Otázky žurnalistiky*, ktorý prezentuje otázky teórie, výskumu a praxe prostriedkov masovej komunikácie.

Spomedzi problémov, ktoré vedeckovýskumných pracovníkov v súčasnosti najviac zamestnávajú, treba uviesť pomerne veľké disproporcie týkajúce sa zabezpečenia územia Slovenska periodikami, zvlášť vypuklé po zavedení nového územnosprávneho usporiadania SR. Ide o handicap zvlášť citeľný z hľadiska (ne)naplňania demokratického princípu – účasti občanov na riadení spoločnosti. Historické danosti, vzdelanostná štruktúra, ekonomická situácia, ale i negatívne sociálne javy (napr. nezamestnanosť) rezultujú často rozdielnu komunikačnú kapacitu regiónov.

Účasť a aktivita pracovníkov krajských a okresných úradov zodpovedných za tlač potvrdili ich záujem o túto prácu. Títo pracovníci budú na pulze kultúrnych aktivít štátu v istej špecifickej oblasti a z tohto hľadiska je ich práca priekopnícka. Model, ktorý sa vytvára, nebude iste nemenný, a ani spoločenská realita by nemala byť fixovaná podľa neho. Možno budú potrebné korektúry, a to podľa bohatosti prejavov, ktoré život v oblasti masovej (sociálnej) komunikácie prináša – povedal v závere celodenného seminára PhDr. Jozef Darmo, CSc.

Mgr. František Šinka, CSc.

BIBLIOGRAFIA**ZOZNAM DIPLOMOVÝCH PRÁC**

obhájených na katedre žurnalistiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave v školskom roku 1996/1997

1. ALAKŠA, Ivan
Zmeny v štruktúre periodickej tlače v okrese Galanta po novembri 1989. 135 s., obr. príl.
Vedúci diplomovej práce:
doc. PhDr. Vladimír Holina
2. ANDIL, Stanislav
Podiel a význam grafiky v propagačnej tvorbe. 92 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
doc. PhDr. Jozef Vatrál, CSc.
3. ARTIMOVÁ, Zuzana
Vybrané aspekty pôsobenia prostriedkov masovej komunikácie na recipienta. 89, 59 s.
Vedúci diplomovej práce:
doc. PhDr. Jozef Virčík, CSc.
4. BALOGHOVÁ, Alicia
Porovnanie spravodajstva rozhlasového okruhu Slovensko 1 a rozhlasovej stanice Rádio Twist. 125 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
doc. PhDr. Ján Sand, CSc.
5. BIELIK, Peter
Kreslený humor v periodickej tlači. 61 s.
Vedúci diplomovej práce:
doc. PhDr. Boris Droppa, CSc.
6. DAŇKOVÁ, Martina
História rozhlasového vzdelávania. 149 s.
Vedúci diplomovej práce:
doc. PhDr. Ján Sand, CSc.
- DOBOS, Regina
pozri ISMAIL, Regina
7. DUBÁŠOVÁ, Ivana
Televízna stanica NOVA. 107 s., príl.
Vedúca diplomovej práce:
PhDr. Vlasta Konečná, CSc.
8. DUBRAVSKÁ, Zuzana
Lokálna a regionálna tlač Tatranského regiónu (1989-1995). 122 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
prof. PhDr. Andrej Tušer, CSc.
9. EGERESI, Andrea
Ludové noviny (1989-1996). 115 s., príl.
Vedúca diplomovej práce:
PhDr. Mária Foltrichová, CSc.
10. FABIÁNOVÁ, Eva
Agentúrne služby MTI v porovnaní so službami TA SR. 76 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
prof. JUDr. Ludovít Jacz, CSc.
11. ISMAIL, Regina (rod. Dobos)
Etika novinárskej tvorby. (Vzťah novinára k objektu jeho záujmu.) 83 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
doc. JUDr. Luboš Šefčák, CSc.
12. JAROŠÍKOVÁ, Lubomíra
Blízkovýchodné vzťahy na stránkach denníkov Pravda a Právo v rokoch 1993-1996. 136 s., príl.
Vedúca diplomovej práce:
PhDr. Bohuslava Krížová
13. KAKAŠOVÁ, Monika
Sloboda prejavu človeka – viacžánrovo spracovaná téma formou modelového rozhlasového vysielania. 53 s., príl. + 4 kazety (spoločne s I. Rafačovou).
Vedúci diplomovej práce:
Mgr. Imrich Jenča
14. KLAUSZ, Karola
Etapy tvorivého procesu televíznej žurnalistiky. 87 s.
Vedúci diplomovej práce:
PhDr. Igor Dobiš
15. KOLÁR, Jaroslav
Slovensko v juhoslovanskom Hlase ľudu (1968-1996). 138 s., príl.
Vedúca diplomovej práce:
PhDr. Mária Foltrichová, CSc.
16. KOLPASKÁ, Andrea
Kultúrnoumelecká tlač na Slovensku v rokoch 1918-1939. 118 s., príl.
Vedúca diplomovej práce:
doc. PhDr. Danuša Serafinová, CSc.
17. KOSTOLNÝ, Matúš
Novinárska osobnosť – Pavol Ličko. 78 s., príl.
Vedúca diplomovej práce:
PhDr. Zuzana Duhajová, CSc.
18. MERČIAK, Marcel
Športová redakcia Slovenskej televízie v rokoch 1989-1996. 117 s.
Vedúci diplomovej práce:
PhDr. Zdenko Kríž

19. MIKUŠOVÁ, Jana
Novinárske dielo Jána Hrušovského. 117 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
doc. JUDr. Ľuboš Šefčák, CSc.
20. MPINI, Zainab
Televízia a spoločnosť na prahu 21. storočia. 83 s.
Vedúci diplomovej práce:
PhDr. Igor Dobiš
21. MUROVÁ, Monika
Totalitné systémy a ich odraz v novinárstve. 150 s.
Vedúci diplomovej práce:
doc. JUDr. Ľuboš Šefčák, CSc.
22. NOSAL, Bratislava
Srbská tlač v druhej polovici 19. storočia. 74 s., príl.
Vedúca diplomovej práce:
PhDr. Mária Follrichová, CSc.
23. OKRUCKÝ, Radovan
Reklamná kampaň v činnosti reklamnej agentúry. 95 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
doc. PhDr. Pavel Horňák, CSc.
24. PASTERNAK, Teodor
Rádio Twist. Vznik, vývoj a jeho miesto v štruktúre duálneho rozhlasového vysielania na Slovensku. 116 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
doc. PhDr. Ján Sand, CSc.
25. PASTIEROVÁ, Lucia
Monografické spracovanie samizdatových periódik Kontakt, Altamira, Fragment, K. Fragment K. 87 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
doc. JUDr. Ľuboš Šefčák, CSc.
26. PAŠKAJOVÁ, Jana
Vývoj regionálnej a lokálnej tlače na Orave po roku 1989. 143 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
doc. PhDr. Vladimír Holina
27. PETKOVÁ, Zuzana
Novinárska osobnosť Juraja Špitza. 71 s., príl.
Vedúca diplomovej práce:
PhDr. Zuzana Duhajová, CSc.
28. POLÁKOVÁ-ŠRÁMKOVÁ, Ingrid
Miesto žurnalistickej komunikácie v masovej komunikácii. 87 s.
Vedúci diplomovej práce:
doc. PhDr. Vladimír Holina
29. POTOKOVÁ-PETÍKOVÁ, Jana
Využitie agentúrneho spravodajstva v médiách. 97 s.
Vedúci diplomovej práce:
prof. JUDr. Ľudovít Jacz, CSc.
30. RAFAČOVÁ, Ingrid
Sloboda prejavu človeka – viacžánrovo spracovaná téma formou modelového rozhlasového vysielania. 59 s. + 4 kazety (spoločne s M. Kakašovou).
Vedúci diplomovej práce:
Mgr. Imrich Jenča
31. SKÚPA, Martina
Komparácia žánrov vo francúzskej a slovenskej tlači. 84 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
prof. PhDr. Andrej Tušer, CSc.
32. SPEVÁK, Michal
Rozhlas vo Vojvodine. 86 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
doc. PhDr. Ján Sand, CSc.
33. STANO, Peter
Informačný systém Spolkovej republiky Nemcko. Politické a ekonomické determinanty. 117 s., príl.
Vedúca diplomovej práce:
doc. PhDr. Danuša Serafinová, CSc.
34. ŠINSKÁ, Renáta
Charakter obrazových výpovedí v časopisoch Slovenska a Harmónia. 112 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
doc. PhDr. Boris Droppa, CSc.
- ŠRÁMKOVÁ, Ingrid
pozri POLÁKOVÁ-ŠRÁMKOVÁ, Ingrid
35. VELECKÝ, Milan
Komunikátor v nových spoločenských podmienkach. 84 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
doc. PhDr. Jozef Virčík, CSc.
36. ZEMČÁKOVÁ, Želmíra
Vznik, organizácia a programová štruktúra Rádia Ragtime. Jeho pôsobenie na vysokoškolskú mládež. 97 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
Mgr. Imrich Jenča

ZOZNAM ZÁVEREČNÝCH PRÁC

obhájených na katedre propagácie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave v školskom roku 1996/1997

1. BOBULA, Martin
História propagácie na Slovensku v rokoch 1918-1938. 48 s., príl.
Vedúca záverečnej práce:
doc. PhDr. Danuša Serafinová, CSc.

2. DLABOLOVÁ, Barbora
Využitie klasickej neštandardnej reklamnej fotografie v propagácii. 49 s., príl.
Vedúci záverečnej práce:
PhDr. Ján Lofaj
3. FÖLDEŠOVÁ, Marta
Úloha hudby v reklame a jej využitie v praxi. 51 s., príl.
Vedúca záverečnej práce:
PhDr. Klaudia Nagypová, CSc.
4. KONTRIŠ, Marek
Organizácia a systém práce reklamnej agentúry. Explikačný príklad MARK/BBDO Bratislava. 50 s., príl.
Vedúci záverečnej práce:
doc. PhDr. Pavel Horňák, CSc.
5. KRAJŇÁKOVÁ, Libuše
Druhy reklamných argumentov a apelov v médiách. 57 s., príl.
Vedúca záverečnej práce:
doc. PhDr. Elena Hradiská, CSc.
6. LOPOŠOVÁ, Silvia
Úloha copywritera v reklamnej agentúre. 63 s.
Vedúci záverečnej práce:
doc. PhDr. Pavel Horňák, CSc.
7. ORMANDY, Martin
Sales promotion – podpora predaja a propagácia na mieste predaja. 49 s., príl.
Vedúci záverečnej práce:
doc. PhDr. Jozef Virčík, CSc.
8. PUTALOVÁ, Zuzana
Etické aspekty a normy propagačnej činnosti. 39 s., príl.
Vedúci záverečnej práce:
doc. PhDr. Pavel Horňák, CSc.
9. REISKUPOVÁ, Elena
Reklamná agentúra GGK. 66 s., príl.
Vedúci záverečnej práce:
Ing. Roman Ivantyšin
10. RØKKE, Mária
Mimoeconomická propagácia pre starších žiakov na základných školách. 72 s., príl.
Vedúca záverečnej práce:
PhDr. Svetlana Hlavčáková, CSc.
11. RUŽIČKOVÁ, Slávka
Vplyv počítačových technológií na reklamnú produkciu. 66 s.
Vedúci záverečnej práce:
doc. PhDr. Jozef Vatrál, CSc.
12. ŠTEFÁNIKOVÁ, Martina
Výskum účinnosti propagácie – Metódy kvalitatívneho výskumu. 72 s., príl.
Vedúca záverečnej práce:
doc. PhDr. Elena Hradiská, CSc.
13. THIRY, Karol
Úloha a funkcia kreatívneho oddelenia v reklamnej agentúre. 55 s., príl.
Vedúci záverečnej práce:
doc. PhDr. Pavel Horňák, CSc.
14. URBANOVSKÁ, Andrea
Tvorba mediálneho plánu. 72 s., príl.
Vedúca záverečnej práce:
PhDr. Vlasta Konečná, CSc.
15. VALENTOVÁ, Kristína
Protidrogová propagácia na Slovensku. 89 s., príl.
Vedúca záverečnej práce:
PhDr. Svetlana Hlavčáková, CSc.
16. ZAŤKOVÁ, Tatiana
Štylistika lexikálnych prostriedkov v propagačných textoch. 61 s., príl.
Vedúci záverečnej práce:
doc. PhDr. Emil Tvrdoň, CSc.

Zostavil: PhDr. Ignác Ružarovský